

A-52799

Eesti Arheoloogiaseltsi Teated 1993 (1)

Reports of the Estonian Archaeological Society 1993 (1)

STILUS

4

Koostanud ja toimetanud Valter Lang

Eesti Arheoloogiaselts

Kaane kujundus: Priit Herodes

Toimetuse: Rütli 6, Tallinn EE 0001, Eesti
tel.: 440 716

© 1992 Eesti Arheoloogiaselts

ISBN 9985-50-029-6

ARHIIVKOGU

**TARTU ÜLISKOOLI
RAAMATUKOGU**

ARUANDED EESTI ARHEOLOOGIASELTSI TEGEVUSEST AJAVAHEMIKUS 1.02.1992 - 1.02.1993

1. EASi juhatuse aruanne

Eesti Arheoloogiaseltsi ja tema juhatuse tegevus jäi aruandeaastal suhteliselt tagasihoidlikuks. Juba aasta tagasi tuli konstateerida, et EASi esialgne hoog ja innustus on mõnevõrra raugenud ning see tendents on süvenenud viimaselgi aastal. Selle eest kannavad vastutust nii EASi juhatus kui ka kogu liikmeskond, kuna erilisi algatusi pole ka lihtliikmete poolt olnud. Samas on EAS säilitanud oma liikmeskonna (momendil 57 liiget) ning lisandunud on ka uusi liikmekandidaate. Kirjavahetaja- ja auliikmete osas muudatusi ei ole - neid on endiselt kolm ja üks.

Pärast seda, kui 26. veebruaril 1992 valiti EASi juhatusse Margit Kurik, on juhatus olnud kuueliikmeline: E. Tõnisson (esimees), M. Kurik, V. Lang, A. Lauringson, A. Lavi ja V. Lõugas. Seega on seitsmeliikmelisena ettenähtud juhatuses üks koht endiselt täitmata. Seltsi juhatuse koosolekutel on arutatud publitseerimisküsimusi, töörühmade tegevust ja finantsolukorda. Viimast mõjutas märgatavalt 1992. aasta juunis teostatud rahareform.

Üheks peamiseks ülesandeks juhatuse töös on olnud ettekandekoosolekute (teaduspäevade) ettevalmistamine ja läbiviimine. Esimesena nendest mainitagu EASi aastakoosolekut 26. veebruaril 1992, mis üldjärjestuses oli kümnes üldkoosolek (vt. Stilus nr. 2, lk. 51-52). Koosolekul kuulati V. Lõugase ettekannet *Saaremaa - muinasgermaanlaste insula sancta?* ning vaadati etnoarheoloogilist videofilmi Uus-Guinea põlisasukatest.

Järgmine, 11. ettekandekoosolek sai teoks 14. mail 1992 Viimsis, endise Pirita lillekasvatuse näidissovhoosi keskuses. Koosoleku praktilise

ettevalmistamise pearaskus langes A. Lauringsonile, kellelt oli ka esimene ettekanne teemal *-vere kohanimele mõistatus*. Sellele järgnes J. Peetsi ettekanne Viimsi kalme raudnugadest ja Eesti vanemast metallitööst. Kolmanda ettekandega esines K. Deemant, kes kõneles kindral J. Laidoneri sidemetest Viimsiga. Meeldivat vaheldust pakkus A. Lauringsoni juhitud ekskursioon läbi Viimsi mõisa pargi ja tutvumine kasvuhoonetega.

Järgmine ettekandekoosolek korraldati pärast pikemat vaheaega alles 4. detsembril 1992 ja see oli pühendatud EASi asutamise kolmandale aastapäevale. Koosolekul esitati ettekanded 1992. aasta arheoloogiliste välitööde tulemustest. Lühinformatsiooni proovikaevamisest Narva Joaoru kindlustatud asulakohal esitas K. Jaanits; V. Langi ettekande teemaks oli Saha-Loo muistsed põllud. V. Lõugas tutvustas Põide maalinna kaevamistulemusi, A. Pärn tegi ülevaate uurimistööte käigust Haapsalu vanalinnas. A. Vunk ja S. Udam käsitlesid Pärnu vanalinna kaevamisi, M. Aun aga Tartu omi. Samale päevale kavandatud mõttevahetus Eesti arheoloogia minevikust, olevikust ja tulevikust tuli mitmel põhjusel edasi lükata.

Kahjuks ei suudetud aruandeaastal jätkata eelmisel aastal üsna edukalt kulgenud eelnevate põlvkondade arheoloogide elule ja tööle pühendatud teemade käsitlemist. Kahetsusväärset jäi näiteks märkimata R. Hausmanni 150. sünniaastapäev (10. detsember 1992), loodetavasti õnnestub meenutada tema 75. surma-aastapäeva (19. detsember 1993).

Suhteliselt tagasihoidlikuks jäi ka EASi töörühmade tegevus. Rocca-al-Mare eksperimentaal-arheoloogilise vabaõhukespositiooni projekteerimise ja tööde käivitamise töörühma (A. Lavi, J. Peets, A. Lauringson) kohta võib öelda umbes sama, mis aasta tagasi - projekt on jõudnud käivitamisjärku. Käivitamine ise on aga ktlgenud üsna tagasihoidlikult. Võib-olla peaks küsima, kas oleme projekti realiseerimiseks üldse võimelised?

Oma tegevust on jätkanud toimikond, mis loodi sidemete arendamiseks Põhjamaade amatöörarheoloogidega (A. Niinre, M. Joalaid). Nagu varemalt, avanes ka 1992. aastal osal EASi liikmetest võimalus viibida arheoloogilistel välitöödel Rootsis.

Publitseerimistegevus (V. Lang) on jätkunud suhteliselt edukalt ja seda vaatamata üha tõusvatele kulutustele ja realiseerimiskustele. Varasema *EAS Teataja* asemel on ilmunud kolm numbrit märksa paksemat *Stilust*. Oma välisilmelt, kujunduselt ja toimetamiselt võib *Stilust* lugeda meie oludes suhteliselt rahuldavaks. Soovida jätab vahest avaldatud pildimaterjali kvaliteet. EASi osalusel ilmus ka arheoloogiline kogumik *Muinasaja teadus, I*, mis sisaldab poolteistkümmend teadusartiklit Eesti arheoloogia paljudest valdkondadest. Kahjuks tuleb üsna madalaks pidada raamatu kujunduslikku ning trükitehnilist külge (eriti pildimaterjali osas). Murettekitavaks probleemiks on publikatsioonide üha kallinev hind. EASi juhatusel tuleks aidata kaasa publikatsioonide realiseerimisele ning regulaarse vahetussüsteemi sisseseadmisele.

Uusi toimkondi aruandeaastal ei loodud ning endiselt on välja arendamata ka EASi piirkondlikud struktuurid. Nõrk on olnud side teiste teadusasutustega. Väga vähe on EASi tegevus leidnud kajastamist ajakirjanduses, vaid A. Lauringson on üht-teist kirjutanud. Ilmselt tuleb lähemal ajal kaaluda EASi pressisekretäri valimise otstarbekust.

Jälgides EASi ja tema juhatuse tegevust tuleb märkida, et see on olnud liigselt TA Ajaloo Instituudi keskne. Seepärast jääb endiselt aktuaalseks EASi liikmeskonna ja tegevuse kandepinna laiendamine. EASi tegevuse üheks oluliseks ülesandeks praegustes tingimustes peaks olema meie arheoloogia hetkeseisu hindamine ning edasise arengukontseptsiooni kujundamisele kaasaaitamine. See nõuab häid ja selgeid ideid kõigilt EASi liikmetelt.

Evald Tõnisson
EASi esimees

2. Finantstegevuse aruanne

Nii Eest Arheoloogiaseltsi kui ka Eesti Arheoloogia Fondi tulud ja kulud on esitatud tabelites (1-2). 1992. aasta juunis toimunud rahareformi tõttu on summad esitatud vastavalt laekumise ja kulutamise ajale kas rublades või kroonides, kusjuures kokkuvõtlikus osas on need ümber arvestatud kroonidesse.

Tabel 1. Eesti Arheoloogiaseltsi tulud ja kulud.

Tulud

1. EASi sisseastumis- ja liikmemaksud	50,00 krooni
2. Trükiste müük	1 932,45 "
3. Toetused	1 361,00 "
4. Rocca-al-Mare projekt	30 000,00 rubla
5. Saldo 1.02.1992	1 688,43 "

Bilanss	6 512,29 krooni
---------	-----------------

Kulud

1. EASi trükiste väljaandmine	
1. 1. Stilus 1	600,00 krooni
1. 2. Stilus 2	1 050,00 "
1. 3. Stilus 3	1 726,50 "
2. Toetus	500,00 rubla
3. Töötasu	665,00 "
4. Postikulud	20,00 krooni
5. Rocca-al-Mare tööd	
5. 1. Kivimaterjali vedu	25 000,00 rubla
5. 2. Projekteerimine	1 666,00 "

Kokku	6 179,60 krooni
Saldo 1.03. 1993	332,69 krooni

Tabel 2. Eesti Arheoloogia Fondi tulud ja kulud.

Tulud	
1. Pärnu kooperatiiv "Vanalinna"	628,00 rubla
2. A/s "S. Udam"	2 500,00 krooni
3. Saldo 1.02.1992	10 373,71 rubla
Kokku	3 600,17 krooni
Kulud	
1. EAS Teataja 1991 nr. 3	2 762,39 rubla
2. Stilus 1 makett	990,00 "
Kokku	375,24 krooni
Saldo 1.03.1993	3 224,93 krooni

Ka möödunud finantsaasta oli Eesti Arheoloogiaseltsile üsna pingeline. Tulude jätkuv kahanemine sai takistuseks mitme kavandatud projekti realiseerimisele. Endiselt esines ka probleeme liikmemaksude tasumisel. Kui EASi publikatsioonide hinnad pole siinmail olnud enam paljudele taskukohased, siis olulist tulu on andnud nende müük välismaal, eriti Põhjamaades. Publitseerimistevuseks kasutati ka toetustena laekunud summasid. Eesti Rahvuskultuuri Fond eraldas Rocca-al-Mare projektiga seotud töödeks 30 000 rubla. EAFile tulnuks peale põhikirja muutmist eraldada 30 % saldost, kuid viimase väiksuse tõttu otsustati seda sel aastal mitte teha.

EASi olulisemad kulutused olid seotud *Stiluse* väljaandmisega. Seoses 70. a. juubeliga määrati toetus K. Margile, meie teenekamaile antropoloogile. Töötasu maksti M. Joalaiule, kes on teinud palju suhete arendamisel Põhjamaade Kodu-uurimise Liidu amatöörarheoloogidega. Rocca-al-Mare projektile eraldatud summa kasutamist mõjutas rahareformieelne ebaselge olukord. Kuna 1992. aasta kevadel ei olnud teada, mis jääb sellest rahast järele pärast reformi, otsustati kogu summa kulutada veel rublaajal materjalide muretsemiseks ja projekteerimiseks. 10 000 rubla eraldati

Eesti Vabaõhumuuseumile, kes tõi selle raha eest karjäärast mitu autokoormat kive. Kvaliteetsete, seinamüüride ladumiseks sobivate paeplaatide muretsemiseks eraldati aktsiaseltsile "Tael" 15 000 rubla. Rocca-al-Mare arheoloogilisse ekspositsiooni planeeritud linnamäe projektavandi koostas arhitekt J. Irik.

Bussisõiduhindade enneolematu tõus ei võimaldanud meil enam jätkata suviste välitöödega tutvumisreisi traditsiooni. Põhjamaade amatöörarheoloogidega jätkunud koostöö raames Rootsis Biskops-Arnöl töötanud Eesti rühma kulud kandis Rootsi osapool. Rootslaste vastukülaskäiku 1992. aastal ei toimunud, sest nende ürituste kavas ei leidunud selleks sobivat aega.

Kuigi 1992. aastal toimus palju lepingulisi päästekaevamisi, ei suuda veel suur osa arheolooge harjuda eraldise maksmisega Eesti Arheoloogia Fondi. Ka AI Arheoloogianõukogu ei ole selles osas ilmutanud piisavat nõudlikkust. Seetõttu tuleb eraldi esile tuua ja tänada Pärnu vanalinna uurijaid S. Udamit ja Ü. Tamlat, kes on näidanud mõistvat suhtumist fondi ja selle põhikirjas fikseeritud eesmärkidesse. 1992. aastal tehti fondist EASi publikatsioonide väljaandmise toetuseks esimesed maksed.

Ain Lavi
EASi laekur

3. Revisjonikomisjoni aruanne

EASi revisjonikomisjon kontrollis seltsi finants- ja muud tegevust 3.03.1993. Kontrollimisele eelnes revisjonikomisjoni osalemine EASi juhatuse koosolekul 1.03.1993, kus seltsi tegevuse kohta andsid aru A. Lavi ja V. Lang. Revisjonikomisjon konstateerib järgmist:

3.1. Hinnang EASi tegevusele

3.1.1. Finantstegevus

Eesti Arheoloogiaseltsi juhatuse koosolekul 1.03.1993 esitati revisjonikomisjonile finantstegevuse aruanne. Selle põhjal on seltsi tulud ja kulud tasakaalus, aruandeaasta jääk on 332,69 krooni. Liikmemaksudena on laekunud 50 kr., so. kümnelt EASi liikmelt (eelmisel aastal 40). Aruandest pole näha müümata trükiste hulka ja selle all seisvat raha. Trükistele on kulutatud kokku 3751 kr. EASi ja EAFi raha, müügist aga on laekunud 1932 kr.

Rocca-al-Mare projektiks on saadud Eesti Rahvuskultuuri Fondist 30 000 rbl., millest on kulutatud 26 666 rbl., jääk 333 kr. Eesti Arheoloogia Fondi on laekunud päästekaevamiste rahad (7%) vaid kahelt Pärnu ekspeditsioonilt. Teiste päästekaevamiste juhatajate suhtumisest raha eraldamise puuduvad andmed.

EAFi rahade kasutamist trükiste väljaandmiseks peame õigustatuks eeldusel, et seda käsitatakse kui laenu.

3.1.2. Plaaniline ja organisatsiooniline tegevus

Aruandeaasta jooksul toimus kolm seltsi koosolekut (eelmisel aastal neli). Majanduslikest raskustest tingituna jäi ära tavapärane ringsõit väljakaevamistega tutvumiseks. Edukaks kujunes seltsi kirjastustegevus.

Alates detsembrist 1992 on EASi kasutuses oma ruum. Jätkusid amatöörarheoloogide kontaktid Põhjamaade kolleegidega.

3.1.3. Üldhinnang

Võrreldes eelmiste aastatega on EASi tegevuse aktiivsus aruandeperioodil mõnevõrra vähenenud.

3. 2. Revisjonikomisjoni ettepanekud

3.2.1. Likvideerida võlgnevused liikmemaksude osas ja kaaluda liikmemaksu tõstmise võimalust.

3.2.2. Esitada EASi aastakoosolekule andmed väljaannete trükiarvu ja veel müümata trükiste kohta.

3.2.3. Teha trükiste müügi korraldamine ja varaline vastutus ülesandeks EASi sekretärile.

3.2.4. Koondada EASi raamatukogu ja sellega seotud vahetustegevus seltsituppa.

3.2.5. Panna välja seltsi silt ja tagada liikmetele juurdepääs seltsituppa.

3.2.6. Avada EASi finantsaruandes esitatud Rocca-al-Mare projekti raames tehtud kulutused ja anda nende kohta hinnang.

*Revisjonikomisjoni esimees Jüri Peets
liikmed Ants Kraut
Silvia Laul*

LÜHENDID

- AI -** Eesti Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituut Tallinnas.
- EAF -** Eesti Arheoloogia Fond.
- EAS -** Eesti Arheoloogiaselts.
- RT -** Rakvere Teatrimäe arheoloogilised leiud Rakvere Muuseumis.
- TATÜ -** Eesti NSV Teaduste Akadeemia Toimetised, I-IV. Tallinn, 1952-1955; Ühiskonnateaduste seeria, 1956-1966; Ühiskonnateadused, 1967-1989. Eesti Teaduste Akadeemia Toimetised. Ühiskonnateadused, 1990-1991; Humanitaar- ja sotsiaalteadused, 1992-.
- TÜ -** Tartu Ülikool.

3.1.2. Plaaniline ja organisatsiooniline tegevus

Aruandesaate jooksul toimus kolm seltsi koosolekut (tehnisel aastal neli). Majanduslikult raskustest tingituna jäi ära tavapärase ringi väljakaavamistega tutvumiseks. Eelkaks rüünes seltsi kirjastustegevus.

Alates detsembrist 1992 on EASI kasutuses oma ruum. Jätkusid amatöörarheoloogide kontaktid Põhjalaade kollektsioonidega.